

Vindinge under besættelsen 1940-45

Før 9. april

Da Hitler den 15. marts 1939 likviderede Tjekkoslavakiet, stod det klart, at krigen var uundgåelig. Den danske regering prøvede forsigtigt at markere sin neutralitet og indkaldte i april en årgang soldater, 8000 mand. 500 af dem skulle indkvarteres i Himmelev og Vindinge, heraf 240 i Vindinge. Det var ikke populært. Her huskede man endnu de byrdefulde indkvarteringer af mandskab til Tunestillingen under første verdenskrig, og op til 6 soldater pr. gård for 12 øre pr. mand pr. dag lød ikke attraktivt. På et møde i Vindinge Forsamlingshus den 29. april blev der nedsat et udvalg af to gårdmænd fra hver af byerne, fra Vindinge Aksel Andersen, Østergaard, og proprietær Brochsgaard, Mindstrupgaard.

De foreslog oberst Bennike på kasernen, at soldaterne overnattede i egnens større lader og så opholdt sig i forsamlingshuset, når de ikke sov. Men det mente officererne ville blive for koldt, så bønderne måtte bide i det sure æble. Soldaterne blev dog snart sendt hjem igen. Indkaldelsen var blot en symbolsk markering.

9. april

I Vindinge blev man som de fleste andre steder overraskede og lamslåede over at se de lavtgående tyske fly om morgenen den 9. april. Da børnene mødte op i skolen, som de plejede, blev de modtaget af en grådkvalt lærer Nielsen, som holdt en lang, alvorlig tale til dem, og derefter bad dem gå stille hjem og møde næste dag. Det forlød i begyndelsen af besættelsen, at skolen kunne vente tysk indkvartering. Men det viste sig dog blot at være et døgn besøg af 50-60 tyske soldater, som i sommeren 1941 kom ad Øde Hastrupvej og pludselig stod i skolegården. Næste morgen drog de videre efter morgenkaffen.

De 3 første krigsvintre 1939-42 var rene isvintre, og da private biler stort set forsvandt fra gaderne, blev iskolde kaneture uforglemmelige oplevelser.

Tyskerne i Vindinge

Ellers var det ikke meget, man så til fjenden. Tyskernes fokus flyttedes mere og mere til den jyske vestkyst, hvor man frygtede en allieret invasion. Vindingerne skulle til Roskilde eller Tåstrup for at se tyske soldater på gaden. Lejlighedsvis passerede mindre enheder gennem byen, og det var så det. Midt under krigen, omkring 1942-43, holdt en mindre enhed øvelse i sandgraven nord for skolen, og drengene løb ud for at kigge i frikvarteret. Meget nåede de ikke at se, for lærer Nielsen fløjtede dem omgående tilbage og stod ved døren ind til skolegangen, hvor de alle fik en på kassen og besked på aldrig at gøre det mere.

Den 19. september 1944 arresterede Gestapo den del af det danske politi, det kunne få fat på, og resten gik under jorden og deltog i modstandsarbejdet. Det gjaldt også smedemester Dahl Jakobsens svoger, som nogen tid boede illegalt hos smeden på Tingvej 29. På det tidspunkt var der indkvarteret tyske soldater i laden og i telte på den nærliggende Vesterhøjgaard, og to af dem kom en dag ind i smedjen og ville låne to cykler. Men smeden skulle ikke nyde noget og afviste dem.

Dagligdagen

Resten af krigen i den såkaldte politiløse tid var der overalt, også i Vindinge, kommunale vagtværn, som dog ikke kunne forhindre kriminaliteten i at stige. Der var ingen gadebelysning, vinduerne var mørklagte, så det var bælgmørkt, når man fx om vinteren skulle finde hjem efter gymnastikken. Dæk og slanger var ikke til at få, så en cykeltur i mørke var ingen spøg.

Ellers led de færreste på landet nød, selv om der også dér var mangel på landbrugsvarer, der blev solgt til tyskerne til gode priser. I hvert andet udhus gryntede en gris, som blev opfedet og slagtet til jul. Alt var rationeret, kaffe var erstatningsvare, og børnene måtte gå i omsyet tøj og nøjes med æbler i juleposerne i stedet for appelsiner. Der var ingen benzin til private, bilejerne måtte "klodse" bilerne op og finde hestevogne og kaner frem. Formanden for brændselsnævnet, Anton Nielsen på Stålmosegaard, fordelte petroleumsmærker og brænde fra byens lager ved vandpumpen på Sandvejen.

Bønderne producerede på livet løs, og byens smede havde travlt. De kunne opgive planerne om at skifte til autoværksteder og koncentrere sig om at sko byens heste og reparere harver og plove, "for der er ikke en alen jord, som ikke bliver dyrket", som Ejler Iversen udtalte i juni 1941.

Modstandsbevægelsen i Vindinge.

Gruppernes vognpark – 4 biler – klar til afgang mod Ringsted. Under besættelsen havde man oprettet depoter med ”organiseret” benzin. Som altid var landsbyens nysgerrige drenge mødt op.

På engelsk foranledning blev der i sidste halvdel af 1944 organiseret en hær af ”ventegrupper”, som i princippet skulle holde sig i ro og være klar til evt. kamp i krigens slutfase, som jo ingen kendte udfaldet af. Antallet i Roskilde amt nåede hurtigt op på godt 300 mand og var ved befrielsen 5. maj 1945 på 1550 mand. Reerslev-Vindingegrupperne på 15-17 mand lå under Hedehusstyrken på i alt 110 mand. Blandt dem har der været ganske mange, som også – mod principperne – var aktive modstandsfolk. En del må nødvendigvis have deltaget i transporter i forbindelse med fordelingen af de våben, som blev nedkastet i Hvalsøskovene fra engelske fly. Der blev gemt våben på flere gårde i Vindinge og i ”en plantage i Vindinge”, den senere Naturpark. Lederen af grupperne var Svend Pedersen (”Svend August”), og markante medlemmer var brødre Villy og Martin fra Vindingegård.

En lokal beretning, som ikke findes i litteraturen, fortæller om en allieret flyver, som den 22. 11. 1944 landede med sin faldskærm sydvest for Peder Kristensens ejendom på Østre Vindingevej, hvor han søgte tilflugt. Han blev sendt videre mod Vindinge, og søgte ind hos familien Dybing, som noget bestyrtet ekspederede den stakkels flyver over vejen til aftægtsmand Jens Peter Jensen, hvor man fejrede familiefødselsdag. Her var den engelskkyndige lærer Nielsen til stede og kunne hjælpe ham videre – vi ved ikke hvorhen, men et godt gæt er Reerslev præstegård, hvor sognepræsten 1941-46, Gunner Berg Sørensen, var en af de 29 ”nøglepræster”, som nedstyrkede flyvere kunne henvende sig til om hjælp.

Øverst på modstandsbevægelsens database over Vindinges modstandsfolk står imidlertid Laurits Andersen fra Lillevang. Pladsen tillader dog ikke at berette om hans store indsats for modstandsbevægelsen i Roskilde, der fortjener en artikel for sig selv.

5. maj 1945

Vi har en række flotte billeder fra Reerslev-Vindinge gruppernes mønstring med tilhørende "vognpark" på Vindingegård den 5.5.1945. De spiste morgenmad i forsamlingshuset hos Ernst og Carla Larsen, som "måtte over og falde på knæ for slagteren" for at få kød til modstandsfolkernes middagsmad. Men da Carla havde fået lavet det til, "så kom der bud, at de skulle til Ringsted, så fik de slet ikke noget". I Ringsted skulle de sammen med 4-500 andre presse de tyske soldater og 129 medlemmer af det forhadte "Schalburgkorps" til overgivelse og internering. Det lykkedes først, da de engelske tropper ankom næste dag.

Vindinge-Reerslev-grupperne på Vindingegård 5. maj 1945. Forrest til højre i lys cottoncoat med blomster lederen Svend "August" Pedersen (August efter faderen). Til venstre for ham Villy Jensen fra Vindingegården. Som nr. 4 fra venstre hans bror Martin.

Indvielsen af 5. maj-mindestenen 1945. Fra venstre med fanen Verner Nielsen. Pigerne i hvide konfirmandkjoler er Bitten Sørensen og Anne Lise Jeppesen. Taleren er lektor Adler Lund fra Katedralskolen ved Domkirken, hvorfra både lærere og elever var aktive i modstandsbevægelsen. Til højre Niels Albrechtsen fra Ørnemosegård.